

Олександр Вікторович ДОРОФЄЄВ

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри публічного управління та адміністрування, Полтавський державний аграрний університет

ORCID ID: 0000-0003-2815-4223

E-mail: dorofiejew@ukr.net

Вікторія Іванівна ДОЛБІНЦЕВА

вчитель вищої категорії,

Комунальний заклад «Харківська спеціалізована школа І ступеня №33»

ORCID ID: 0000-0001-7150-567X

E-mail: zasharkova4@gmail.com

АКТУАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Дорофєєв О. В., Долбінцева В. І. Актуальні технології навчання в реаліях сьогодення. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2021. Том 6. № 3. С. 243 – 251.

Анотація

Стаття присвячена проблемам інноваційних технологій у вищій і середній освіті, а саме впровадженню дистанційних технологій у навчально-виховний процес. Також у статті проаналізовано роль технології дистанційного навчання в системі безперервної освіти України, головна мета якої полягає у підвищенні якості освіти за рахунок широкого використання світових освітніх ресурсів і збільшення частини самостійного освоєння матеріалу, що забезпечує вироблення таких якостей у студентів, як самостійність, відповідальність, організованість, уміння реально оцінювати свої сили й приймати зважені рішення, без чого неможлива успішна кар'єра. У статті наголошується також, що змінюється роль вчителя: він дедалі набуває ролі координатора і консультанта. Тобто особа, яка навчаючи учнів, скеровує їх у русло самостійної роботи, створює для цієї роботи умови, координує її і дозволяє учням побачити свої досягнення. Інноваційні зміни, які почалися в освітньому просторі України, потребують подальшого розвитку, зокрема в напрямку мовної освіти. Навчання сучасних іноземних мов є складовою освітньої політики Євросоюзу. Також актуальними для нашого сьогодення є впровадження відповідних європейських стандартів у навчанні іноземних мов в Україні. Орієнтація на особистість учня із урахуванням сучасних вимог життя є ключовим моментом у загальному процесі модернізації нашої школи.

НУШ повинна керувати знаннями, а не передавати їх. Наголошується зокрема, що використання інтерактивних технологій допомагає певною мірою здолати труднощі та успішно виконати завдання, що об'єктивно постають перед сучасною школою на шляху її реформування. Саме за допомогою сучасних методів, форм і засобів навчання збалансоване їх використання у комплексі з традиційними допоможе досягти визначених освітніх цілей. Також у статті наголошується, що Проєкт Ради Європи «Сучасні мови» передбачає підвищення ефективності навчання іноземних мов, зокрема за рахунок передових методів і технологій тобто методом активізації пізнавальної діяльності учнів.

Зазначено, що кейс має містити проблему, яку необхідно не тільки розв'язати, а й прогнозувати наслідки втілення цього рішення. Тому саме кейс-метод створює позитивну атмосферу заняття, сприяє взаємодії всіх здобувачів освіти.

Ключові слова: дистанційне навчання, дистанційна освіта, метод проєктів, кейс-метод.

Oleksandr DOROFYEV

Doctor of Economic Sciences, Associate professor, Professor of Department of Public Management and Administration, Poltava State Agrarian University

Viktoriiia DOLBINTSEVA

Teacher of the Highest Category,
Municipal institution "Kharkiv specialized school of the first degree №33"

CURRENT TECHNOLOGIES OF LEARNING IN THE REALITIES OF TODAY

Dorofyeyev O., Dolbintseva V. Current technologies of learning in the realities of today. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2021. Volume 6. № 3, pp. 243 – 251.

Abstract

The paper considers the problems of innovative technologies in higher and secondary education, namely the introduction of distance technologies in the educational process. It also analyzes the role of distance learning technology in the system of continuing education in Ukraine, the main purpose of which is to improve the quality of education through extensive use of global educational resources and increase the independent development of material that ensures the development of such qualities in students, the ability to really assess their strengths and make informed decisions, without which a successful career is impossible. It is emphasized that the role of the teacher is changing: he is increasingly becoming a coordinator and consultant. That is, a person who, while teaching students, guides them in the direction of independent work, creates conditions for this work, coordinates it and allows students to see their achievements. Innovative changes that have begun in the educational space of Ukraine need further development, in particular in the direction of language education. Teaching modern foreign languages is part of the European Union's educational policy. Also relevant for today are the implementation of relevant European standards in foreign language teaching in Ukraine. Focusing on the student's personality, taking into account the modern requirements of life, is a key point in the overall process of modernization of our school. NUS should manage knowledge, not transfer it. It is emphasized in particular that the use of interactive technologies helps to some extent to overcome difficulties and successfully complete the tasks that objectively face the modern school on the way to reforming it. It is with the help of modern methods, forms and means of learning that their balanced use in combination with traditional ones will help to achieve certain educational goals. It is outlined that the Council of Europe Project "Modern Languages" provides for improving the effectiveness of foreign language teaching, in particular through advanced methods and technologies, i.e. the method of enhancing the cognitive activity of students. It is noted that the case should contain a problem that must not only be solved, but also to predict the consequences of the implementation of this solution. Therefore, the case method creates a positive atmosphere of the lesson, promotes the interaction of all students.

Keywords: distance learning, distance education, project method, case method.

JEL classification: D83; M53

Вступ

Сучасна цивілізація вступила в новий тип прогресу – інноваційний, який несе в собі високий динамізм, швидко зміну знань, технологій, інформації. Значне зростання обсягів інформації і прискорення циклу її відновлення при обмеженому терміні навчання, розвиток комунікативних технологій вимагають інтенсифікації пізнавальної діяльності учнів, студентів за рахунок упровадження сучасних педагогічних технологій. Передова педагогіка характеризується переосмисленням і зміненням багатьох підходів і поглядів.

Динамічний розвиток нових методик потребує від педагогів-практиків високого професіоналізму, творчого підходу водночас з деякою прагматичністю і раціоналізмом, а також володіння сучасними технологіями. І наразі дистанційне навчання – одна з масштабних сучасних освітніх технологій в освіті світовій і вітчизняній.

Індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених одне від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, яке базується на сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологіях.

У зв'язку з цим перед навчальними закладами постає завдання забезпечення освітнього процесу таким чином, щоб особистість, яка прагне здобути освіту, могла навчатися безперервно, самостійно, за індивідуальним графіком і без відриву від основної діяльності.

Теорію дистанційного навчання та її впровадження розглядали Л. Колб, С.А. Нестерова, Е.С. Полат, А.Б. Броневиц, В.А. Ситаров, А.Н. Бітченко, О.Ю. Ангелова, В. Arcos [1 – 8], висвітлюючи зарубіжний досвід дистанційного навчання.

Мета та завдання статті

Мета статті – обґрунтування ролі технологій дистанційного навчання у світі та у системі безперервної освіти України.

Виклад основного матеріалу

Поняття «дистанційне навчання» знаходиться в процесі постійного розвитку. Серед різних трактувань можна виділити два підходи, що суттєво різняться з педагогічної точки зору. Перший підхід зводиться до того, що під «дистанційним навчанням» розуміють обмін інформацією між педагогом та учнем (або групою учнів) за допомогою електронних мереж та інших засобів телекомунікації. Пошукачам знань відводиться роль отримувача інформаційного змісту та системних завдань для його засвоєння. Домінантою другого підходу виступає особиста продуктивна діяльність студента, яка відбувається за допомогою сучасних засобів телекомунікації. Цей підхід передбачає інтеграцію педагогічних та інформаційних технологій, що надають інтерактивність взаємодії суб'єктів навчання. Облік та передача інформації відіграють у даному випадку роль допоміжного середовища для організації продуктивної освітньої діяльності слухачів.

Розвиток технологій дистанційного навчання в освітньому процесі України сприяє вирішенню соціально-економічних проблем: підвищення загальноосвітнього рівня населення; розширення доступу до вищих рівнів освіти; організація регулярного підвищення кваліфікації фахівців різних напрямів.

Переваги «дистанційного навчання» перед очним:

- ергономічні (індивідуальний тип навчання, зручний час і місце; відсутність необхідності відвідувати учбовий заклад);
- економічні (зменшення витрат за рахунок економії транспортних витрат, утримання приміщень, скорочення паперового кругообігу);
- педагогічні (більша вмотивованість та інтерактивність навчання, можливість вибору іншого вчителя, курсу);
- інформаційні (можливість міжнародної співпраці, участь у проектах, доступність віддалених освітніх масивів);
- комунікаційні (оперативність взаємодії; можливість об'єднання з учнями і вчителями різних куточків України та світу);
- оперативні (подолання простору і часу, швидкий зворотній зв'язок; мультимедійність курсів, можливість створення індивідуальної траєкторії навчання, можливість багаторазового повернення до змісту).

Дистанційне навчання – це педагогічна технологія, що полягає в організації й плануванні процесу навчання, а також у керуванні ним в умовах використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Ідея технологій не нова. Ще Я.А. Коменський [8] намагався знайти такий алгоритм навчання, в якому б це відбувалося б за єдиними законами людської сутності. Таке навчання потребувало б тільки «вдалого розподілення часу, предметів і методів».

Він закликав до того, щоб навчання стало «механічним», (тобто «технологічним»), намагався знайти такий алгоритм навчання, який завжди приводив би до позитивних результатів. Я.А. Коменський писав: «Для дидактичного механізму потрібно відшукати:

-
- чітко поставлену мету;
  - засоби, які якнайкраще втілюють цю мету;
  - чіткі правила, як використовувати ці засоби, щоб досягати цієї мети».

З часів Я.А. Коменського в педагогіці було чимало спроб зробити навчання схожим на добре відпрацьований механізм. Особливо ідея технологізації навчання стала нагальною у зв'язку з втіленням досягнень технічного прогресу в різні сфери теоретичної і практичної діяльності.

«Технологія – це комплекс методів і засобів впливу на вихідний об'єкт з метою необхідного продукту (результату). Вплив здійснюється в межах технологічного процесу» [9].

В.В. Олійник [10] визначив основні вимоги до дистанційних технологій навчання.

Науковість. Доцільність її застосування в навчанні має обґрунтувати результати наукових досліджень. Кожну педагогічну технологію розробляють на основі відповідної наукової концепції, що передбачає необхідність базування на теорії та положенні теорії пізнання, загальних і конкретних закономірностях дидактики.

Системність вимагає структурованості та ієрархії її компонентів, зв'язків (прямого і зворотного) та взаємозумовленості їх функціонування, логіки процесів, тощо.

Безпека. Забезпечує сприятливий вплив на психіку і здоров'я учнів. Виконання цієї вимоги особливо необхідне в тих педагогічних технологіях, де використовуються комп'ютери та телекомунікаційні мережі з виходом в інтернет.

Ефективність. Педагогічна технологія повинна забезпечувати гарантоване досягнення результатів відповідно до стандартів освіти за умови оптимальної продуктивності. Продуктивність – це характеристика, яка показує співвідношення між корисністю результатів та пов'язаними з цим витратами.

Поліфункціональність. Цілісна педагогічна технологія повинна виконувати такі функції: організаційну, контролюючу, корегувальну, комунікативну, рефлексивну та прогнозуючу.

Відтворюваність. Результати застосування педагогічної технології в однотипних навчальних закладах при виконанні передбачених технологією умов має призводити до порівнювальних результатів.

Керованість. Передбачається контроль, перевірка, оцінювання, накопичення статистичних даних, їх аналіз, виявлення динаміки, тенденцій прогнозування подальшого розвитку подій.

Принциповою відмінністю дистанційного навчання від традиційних видів є те, що в його основі лежить самостійна пізнавальна діяльність студента. Дистанційне навчання індивідуалізоване за своєю суттю, не повинне разом з тим виключати можливості комунікації не тільки з викладачем, але й з іншими студентами, співробітництва в процесі різного роду пізнавальної і творчої діяльності. Актуальні при організації дистанційного навчання проблеми соціалізації, тому що однією з умов успішного навчання є включення здобутків освіти у колективну пізнавальну діяльність. У напрямі теорії і практики дистанційного навчання працюють багато вітчизняних та закордонних вчених і фахівців: Ю. Афанас'єв, А. Ахаян, І. Зайцева, В. Кухаренко [11 – 14] та ін.

Важливу роль у формуванні теорії програмованого навчання відігравав Б.Ф. Скіннер; основою його концепції виступили ідеї психології, відповідно до якої навчання засноване на принципі стимул-реакція.

Л.А. Чернікова у своїй роботі зазначила протиріччя при створенні системи дистанційної освіти в Україні [15].

1. Потреби дистанційної освіти гострі в провінції, а можливості є в столиці (великих обласних центрах).

2. Висока вартість розробки дистанційного курсу (акцент на мультимедіа, а не на педагогічні технології) і низька платоспроможність населення.

3.Офіційна підтримка дистанційної освіти є, але не завжди в потрібних формах.

4. Впровадження дистанційної освіти майже завжди зіштовхується з опором всіх учасників навчального процесу (ім часто незрозумілі цілі і завдання дистанційного навчання).

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій є однією з головних причин зміни парадигми освіти, де технології й педагогіка розглядаються як одне ціле.

Система дистанційного навчання повинна орієнтуватися на забезпечення населення України можливістю одержання сучасної освіти, що вимагає детального пророблення нормативного навчально-педагогічного й організаційного забезпечення.

Дистанційне навчання здійснює великий вплив на освітній процес в Україні, його зміст програмується на основі класичних принципів дидактики – систематичності, самостійності, доступності: збільшується число університетів й інших освітніх центрів, які пропонують дистанційну освіту, або навчання (е-навчання, е-освіта), які часто називаються відкритою освітою – це означає загальнодоступність освітніх програм і методик незалежно від географічного місця розташування навчальних закладів і соціального статусу студентів.

Дистанційна освіта в Україні регулюється Концепцією розвитку дистанційної освіти і Положенням про дистанційне навчання МОН України.

В Україні існує у цей час три школи дистанційного навчання Київська, Харківська, Львівська. Київська школа представлена Науковим учбово-методичним центром ЮНЕСКО, що одним з перших почав в Україні проводити дистанційні заняття, також Українським центром дистанційної освіти (УЦДО) Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» (НТУУ «КПІ»), що розробив Концепцію дистанційної освіти в Україні й займається розробкою законодавчої бази, і центром дистанційної освіти (ЦДО) Світового банку при Українській академії державного управління при Президенті України (УАДУ).

Харківську школу представляє Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (НТУ «ХПІ»).

Львівська школа представлена Львівським інститутом менеджменту. До цієї школи також відноситься МБЕРИФ Бізнес-центр Івано-Франківська. Розвиває проект VDL Sistem, присвячений бізнес-освіті.

Сьогодні дистанційна освіта здобуває все більшу популярність у всіх країнах світу. Експерти компанії Dosebo оцінюють ємність світового ринку онлайн-освіти в 40 млрд доларів, прогнозуючи зріст на 10 млрд доларів до кінця 2016 року. Даний ринок висококонцентрований – 10 найбільших університетів світу навчають 20 млн студентів.

У світовій практиці та в Україні існують три перспективних технології реалізації дистанційного навчання.

Кейсова технологія, при якій здобувачу освіти видаються навчальні матеріали на паперових, магнітних, або інших носіях для самостійного вивчення. Комунікації з викладачами здійснюються за допомогою телефонних, комп'ютерних мереж, очних зустрічей.

Мережева технологія, при якій навчальні матеріали розташовані на влученому WEB-сервері, доступ до якого студент здійснює за допомогою мережі Інтернет. Комунікації з викладачами здійснюються за допомогою комп'ютерних мереж.

Кейсово-мережева технологія є симбіозом перерахованих вище варіантів зі зміщенням акценту в той чи інший бік.

Для багатьох категорій альтернатив у одержанні освіти практично не існує. За останніми дослідженнями департаменту освіти США у світі зараз понад 57% люди дорослі, обтяжені сімейними і діловими турботами. Для них досить проблематичні очні форми університетської освіти. Дистанційне навчання відповідає вимогам сучасного життя, особливо якщо врахувати витрати на організацію всієї системи очного навчання.

Наразі дистанційні технології упроваджуються і у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів.

Для впровадження онлайн-навчання у вчителя є зовнішні мотиви (прийняття «Положення про дистанційне навчання») та внутрішні мотиви, наприклад, бажання самореалізуватися, мати авторитет серед колег та учнів.

Л.А. Чернікова і В.Л. Шевченко щодо запровадження комп'ютерних педагогічних технологій при проведенні занять за дистанційною формою зазначають такі види мотивації [15,16]:

- ділова (складова частина професійної діяльності, контакти і взаємодія з певною людиною, організація роботи підрозділу);

- пізнавальна (отримання нових знань, нові люди, ідеї і думки. Візуальні і слухові образи);

- мотивація співробітництва (корпоративний мотив, спілкування, обмін результатами діяльності, пов'язана з особливою формою самоствердження);

- мотивація самореалізації і розвитку особистості (розвиток власних інтелектуальних і творчих можливостей, супроводжується включенням у глобальний інформаційний процес);

- рекреаційний мотив (основна зацікавленість у телеконференціях і вебінарах);

- комунікативна мотивація подолання комунікативного дефіциту, що виникає у повсякденному житті.

Вибір учителем того чи іншого онлайн-середовища навчання багато в чому залежить від поєднання наступних умов:

- ✓ яку політику проводить освітня установа відносно онлайн-навчання, а саме які вона має приписи щодо використання деякої системи;

- ✓ які результати навчання мають бути отримані для визначеного класу (паралелі) і які типи взаємодії функціональності щонайкраще сприятимуть забезпеченню стилю онлайн-навчання.

- ✓ Інституційно-підтримувані технології – система управління навчанням (LMS). LMS є централізованою закритою системою, що доступна користувачам тільки за умов аутентифікації і може бути доступна тільки для співробітників і студентів (учнів) навчальної установи. У деяких країнах LMS також називають «віртуальним середовищем навчання» (VLE). Ці технології обслуговують як суто навчальні, так й адміністративні потреби організації навчального процесу. Як правило, ці системи включають у себе інтегрований спектр технологій, включаючи дискусійні форуми, блоги. Вони можуть включати підсистеми оцінювання й обліку успішності учнів, а також деякі відкриті системи, які установа вирішить застосувати: Blackboard; Moodle. Відкриті технології Web 2.0, або соціальні медіа, як правило, будуються навколо конкретних функцій та завдань. Вони можуть бути створені або використані кожним учителем. Приклади відкритих технологій: Facebook, Twitter, You Tube, Flickr, Word Press. Основні правила відкритих ресурсів: знайомство, більшість учнів вже знайомі з цими технологіями.

- ✓ Простота у використанні. Викладачі завжди повинні використовувати найактуальнішу версію відкритих технологій, оскільки вони використовуються за допомогою веб-браузера і зміни автоматично поширюються на всіх користувачів.

- ✓ Безкоштовно. Більшість відкритих технологій може використовуватися безкоштовно взагалі або на початковому рівні застосування.

- ✓ Включення зовнішніх (сторонніх) учасників. Викладачі в змозі запрошувати зовнішніх лекторів, експертів, науковців та відвідувачів взяти участь у навчальному процесі, тому що ці користувачі можуть бути додані вручну самим учителем.

- ✓ Співпраця. Легко обмінюватися інформацією і співпрацювати з іншими навчальними установами, організаціями, оскільки відсутні проблеми сумісності платформ, версій програмного забезпечення, тощо.

✓ Параметри конфіденційності. Більшість відкритих технологій має низку налаштувань конфіденційності, які можуть бути легко контрольовані вчителями.

✓ Технічна підтримка. Довідкова інформація доступна на спеціалізованих інтернет-форумах і різноманітних веб-сайтах.

Але також є певні недоліки. Відкриті середовища не інтегровані в існуючі інституційні системи управління. Це має значення: учитель не в змозі зареєструвати учнів у деякому середовищі навчання автоматично, оцінки учнів мають бути введені в інституційні системи управління навчання вручну.

Відсутня формалізована звітність. Труднощі виникають, коли незалежний доступ учнів до деякої відкритої технології має здійснюватися згідно з діючим КТП вивчення предмета. Наприклад, коли хостингова компанія припиняє сервіс або змінює його структуру або спектр послуг.

Потенційні приховані витрати. У той час, коли багато відкритих технологій, безкоштовних для доступу та використання, мають місце приховані витрати, такі як: персонал витрачає додатковий час, щоб налаштувати сервіс без прямої підтримки; обмежені можливості зберігання даних або обмежена швидкість завантаження: ці питання вирішуються шляхом виплати для поліпшення обслуговування чи отримання пільг.

Авторське право. Співробітники та учні можуть зіткнутися з проблемами щодо дотримання вимог загальних авторських прав. Учителі мають завжди консультиватися про авторські права у власній навчальній установі.

Інституційно-підтримувані технології. Основні переваги LMS.

Централізація. Усі онлайн-компоненти класу доступні й архівуються на інституційних захищених серверах, що робить навчальне середовище безпечним, контрольованим, приватним.

Відстеження та звітність. LMS містить функції, які дозволяють відстежувати виконання завдань, а також надають можливості оцінювання та збереження оцінок у журналі успішності учнів.

Технічна підтримка та навчання. Навчальна установа, як правило, забезпечує певний рівень технічної підтримки LMS та навчання персоналу.

Безпечне архівування. Установам потрібно мати учнівські дані, збережені протягом декількох років, ці заходи ефективно забезпечуються на їх власних системах.

Авторське право. Завжди вчителі мають проконсультиватися про авторські права у власній установі.

Деякі обмеження – навчання. Персонал потребує підготовки для використання LMS.

Не завжди придатні для деяких цілей. Великі системи не завжди можуть забезпечити простоту здійснення деяких видів навчальної діяльності.

Складнощі залучення зовнішніх гостей. Вчителі часто не можуть запрошувати зовнішніх експертів або відповідачів, бо до цього потрібна тривала адміністративна процедура для отримання гостьового доступу.

Вартість. Багато LMS є пропрієтарними, а там, де діє вільна ліцензія, установа повинна використовувати допоміжний персонал.

Категорії учнів, на яких орієнтоване використання технологій дистанційного навчання: особи з особливими потребами; обдаровані діти та молодь, спроможні самостійно або пришвидшено опанувати навчальні програми; учні, які проживають у географічно віддалених важкодоступних ЗНЗ населених пунктах; особи, які бажають отримати додаткові знання паралельно з навчанням у школі; громадяни України, які тимчасово або постійно проживають за кордоном.

Таким чином, процес навчання відбувається шляхом взаємодії між учнем, викладачем відповідно до мети навчання за навчальним змістом.

Стрімкий розвиток технологій спонукає вчителів до їх вивчення та використання у навчальному процесі.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Будь-яке із зазначених середовищ має певні переваги та недоліки. Перевагою запровадження структурованого, комплексного і захищеного середовища навчання на основі LMS є можливість взаємодії учасників освітнього процесу та використання соціальних медіа й відкритих ресурсів.

Отже, система дистанційної освіти є прогресивною технологією заочного навчання, що здатна повною мірою задовольнити сьогоденні запити конкретного здобувача освіти з урахуванням його професійних прагнень, індивідуальності й вимог роботодавця, зокрема до вільного обігу зі світовими технологіями в умовах глобальної інформаційної освіти як в усьому світі, так й в Україні актуальним стає обговорення таких проблем, як освітній контент, освітні технології, професійні компетенції й рівень кваліфікації викладачів, організаційні принципи розвитку дистанційного навчання, принципи менеджменту, стандартизації й оцінки якості навчання, питання трансформації освітніх установ.

Дистанційне навчання здійснюється за допомогою комп'ютерних та «кейс» технологій. Широко використовуються фонди бібліотек (підручники та навчально-методичні видання), теле- і радіопрограми, відео- та аудіо лекції провідних лекторів тощо. Навчальні матеріали, дистанційні курси і програми створені безпосередньо у навчальних закладах на власних або придбаних віртуальних навчальних середовищах.

З метою забезпечення зворотного зв'язку практикується виконання студентами домашніх завдань (контрольна робота, твір), участь у дискусіях та віртуальних конференціях. Оцінювання знань студентів здійснюється у письмовій чи усній формі.

Розміщення творчого продукту на сервері, представлення і захист його в дистанційних телеконференціях дозволяють учням виховувати в собі відповідальність за кінцевий результат діяльності.

Творча орієнтація дистанційного навчання передбачає, що підлягають оцінюванню перш за все процес навчання і його характер, особлива взаємодія учнів з педагогом, індивідуальне засвоєння тем, які вивчаються, ступінь відмінності результатів, що надаються, від стандартних до загальнодоступних.

Список літератури

1. Колб Л. Какие вузы в Украине дают образование дистанционно. URL: <http://www.vesti-ukr.com>.
2. Нестерова С.А. Организация дистанционного обучения с помощью современных ИКТ. Новокуйбышевск, 2009. 32 с.
3. Полат Е.С. Педагогические технологии дистанционного обучения. М.: Изд. центр «Академия», 2006. 400 с.
4. Броневиц А.Б. Педагогическая психология. URL: <http://www.bsu.ru/content/hec/aismontas/8.html>.
5. Ситаров В.А. Дидактика: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. Под ред. В.А.Сластенина 2-е изд., стереотип. М.: Издательский центр «Академия», 2004. 368 с.
6. Битченко А.Н., Мясников С.А. Дистанционное обучение: определение, преимущества, проблемы внедрения. URL: <http://udec.ntu-kpi.kiev.ua>.
7. Ангелова О.Ю., Подольская Т.О. Тенденции рынка развития дистанционного образования. Научно-методический электронный журнал Концепт. 2016. №2. С. 11-16.
8. Arcos B. De los, Farrow R., Perryman L.-A, Pritt R., Weller M. OERE vidence Report 2013-2014.
9. Коменский Я. А. Великая дидактика. Амос, 1875. 658 с.
10. Олійник В. В. Впровадження нових освітніх технологій у закладах післядипломної педагогічної освіти. Теоретичні та методичні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технології: зб. наук. праць /за заг. ред. Н. Г. Ничкало. Х.: ХПІ, 2007. С. 432-438.
11. Афанасьев С.П., Каморин С.В. Триста творческих конкурсов. МЦ «Вариант», г. Кострома, 2002.
12. Ахаян А. А. Сетевая личность как педагогическое понятие (приглашение к размышлению): об одном признаке сетевой личности и образовательная динамика сетевой личности: сборник статей I Международной научно-практической конференции, Санкт-Петербург, 30 января 2018 года / Российский государственный педагогический университет им. А. И. Герцена, Институт педагогики, Письма в Эмиссия Оффлайн : электронный журнал. Санкт-Петербург, 2018. С. 10-15.

13. Зайцева И.Н. Организационно-педагогические условия реализации проектного образования в старшей школе. Автореферат выпускной квалификационной работы (магистерская диссертация), московский Государственный психолого-педагогический университет, М. 2021. 6 с.
14. Кухаренко В.Н., Рыбалко Е.В., Сиротенко Н.Г. Дистанционное обучение. Условия применения. Дистанционный курс. Под ред. В.Н. Кухаренко. Харьков: Торсинг, 2002. 320 с.
15. Чернікова Л.А. Сутність поняття ІКТ – компетентності педагога. Комп'ютерна грамотність вчителів з точки зору стандартів ЄС: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Полтава, 18-20 листопада 2008 р.). Полтав. Ін.-т післядипл. педагог. Освіти ім. М.В. Остроградського, 2008. С. 40 – 42.
16. Шевченко В.Л. Основы дидактического проектирования электронных обучающих комплексов для дистанционного образования. К.: Издательство КПИ, 2009. 187 с.

References

1. Kolb, L. Kakie vuzy v Ukraine dajut obrazovanie distancionno. [What universities in Ukraine provide distance education]. Available at: <http://www.vesti-ukr.com>.
2. Nesterova, S.A. (2009). *Organizacija distancionnogo obuchenija s pomoshh'ju sovremennyh IKT*. [Organization of distance learning with the help of modern ICT.] Novokujbyshevsk. Russia.
3. Polat, E.S. (2006). *Pedagogicheskie tehnologii distancionnogo obuchenija*. [Pedagogical technologies of distance learning]. Center "Academy". Moscow. Russia.
4. Bronevich, A.B. Pedagogicheskaja psihologija. [Pedagogical psychology]. Available at: <http://www.bsu.ru/content/hec/aismontas/8.html>.
5. Sitarov, V.A. (2004). *Didaktika: ucheb. posobie dlja stud. vyssh. ped. ucheb. zavedenij*. [Didactics: textbook manual for students. higher ped. textbook routine]. In Slasteninaju V.A. (ed.) 2nd ed. Publishing Center "Academy". Moscow. Russia.
6. Bitchenko, A.N., Mjasnikov, S.A. Distancionnoe obuchenie: opredelenie, preimushhestva, problemy vnedrenija. [Distance learning: definition, advantages, problems of implementation]. Available at: <http://udec.ntu-kpi.kiev.ua>.
7. Angelova, O.Ju., Podol'skaja, T.O. (2016). Tendencii rynka razvitija distancionnogo obrazovanija. [Market trends in distance education]. *Nauchno-metodicheskij jelektronnyj zhurnal Koncept*. [Scientific and methodical electronic journal Concept]. №2. S. 11-16.
8. Arcos, B. De los, Farrow, R., Perryman, L.-A, Pritt, R., Weller, M. OERE vidence Report 2013-2014.
9. Komenskij, Ja. A. (1875). *Velikaja didaktika*. [Great didactics]. Amos.
10. Olijnyk, V. V. (2007). «Introduction of new educational technologies in institutions of postgraduate pedagogical education». Teoretychni ta metodychni zasady rozvytku pedahohichnoi osvity: pedahohichna majsternist', tvorchist', tekhnolohii. [Theoretical and methodical bases of development of pedagogical education: pedagogical skill, creativity, technologies]. *Proceeding of the Materials*. In Nychkalo N. H. (ed.). KhPI, pp. 432-438. Kharkiv. Ukraine.
11. Afanas'ev, S.P., Kamorin, S.V. (2002). *Trista tvorcheskih konkursov*. [Three hundred creative competitions]. MC «Variant», g. Kostroma. Russia.
12. Ahajan, A. A. (2018). «Network personality as a pedagogical concept (invitation to think): about one feature of network personality and educational dynamics of network personality». *I Mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii*. [I International scientific-practical conference]. *Proceeding of the Materials*, St. Petersburg, January 30, 2018 / Russian State Pedagogical their university. AI Herzen, Institute of Pedagogy, Letters to the Offline Issue: ezine. St. Petersburg, 2018. pp. 10-15.
13. Zajceva, I.N. (2021). *Organizacionno-pedagogicheskie uslovija realizacii proektnogo obrazovanija v starshej shkole*. [Organizational and pedagogical conditions for the implementation of project education in high school]. Abstract of master's thesis, Moscow State Psychological and Pedagogical University. Moscow. Russia.
14. Kuharenko, V.N., Rybalko, E.V., Sirotenko, N.G. (2002). *Distancionnoe obuchenie. Uslovija primenenija. Distancionnyj kurs*. [Distance learning. Terms of use. Distance course]. In V.N. Kuharenko. (ed.). Torsing. Kharkiv. Ukraine.
15. Chernikova, L.A. (2008). «The essence of the concept of ICT - the competence of the teacher». *Komp'juterna hramotnist' vchyteliv z tochky zoru standartiv YeS*. [Computer literacy of teachers in terms of EU standards]. *Proceeding of the of the All-Ukrainian scientific-practical conference (Poltava, November 18-20, 2008)*. Poltava. Inst. Of Postgraduate teacher. Education them. M.V. Ostrogradsky, pp. 40 – 42.
16. Shevchenko, V.L. (2009). *Osnovy didakticheskogo proektirovanija jelektronnyh obuchajushhih kompleksov dlja distancionnogo obrazovanija*. [Fundamentals of didactic design of electronic learning complexes for distance education]. Izdatelstvo KPI. Kyiv. Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 12.07.2021 р.